

ANÀS

Poblet pallarès, de la vall de Cardós.

PRON. POP. *Nás* a Tírvia (1920); *anàs*, Farrera, Tírvia (1933), Esterri de Cardós (1934); *nás* Tavascan (1934); pel Portell *de nás* vaig passar d'Estaon a Ber-rós (1934).

DOC. ANT. *Anas* a. 1120 (Valls Tab., V. d'Àneu, 289); id. 1281 (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 52).

HOMÒNIM. *Nas*, Cerd., poblet agr. a Bellver (uns 3 k. al SO. de Bellver). PRON. MOD. *nás* a Bellver, Martinet etc. 1935, a Bastanist (1933). DOC. *Anacz* c. 1200, id. 1260 i 1271, *Anaç* 1294, *Anas* 1620, i en tinc alguna altra cita,¹ sobretot en la forma moderna *Nas*. Anàs 964, cit. amb *Niula* (*Dipl. Cat. Vic.*, § 363).

Burganàs munt. del terme de Llavorsí (BDC XXIII, 323).

L'ETIM. de tots ells deu ser del grup ibero-basc, com indico en *E. T. C.* (*Anàs* I, 146, 223; *Nas* I, 220). En la terminació hi ha paral·lisme amb *Das* Cerd., antigament *Adàs*, *Alàs* entre Bescaran i la SdUrg., *Escàs* 20 (*E. T. C.* II, 36), ib-bc., -ATZE; cf. *Escasse*, *Buixasse*, a la V. d'Àneu (*E. T. C.* I, 149, 150), etc. El primer element deu ser el mateix que a *An = Valldan, Montan, Iran* (*Top. V. Boi* II, 1). Segurament el basc ANDI 'gran', com demostraran més complidament bon nombre de fets coincidents, en els articles *Valldan* i *Montan*. *Burganàs* també s'explicaria com BURG-AND-ATZE 'el del gran bedoll' (amb l'element inicial que retorna en *Burg, Burgo, Burguet, Burgal, Burgasé*), sobre la pista del qual ja ens va posar M-Lübke, BDC 30 XI, 7; però cf. l'article *Burg*, infra.

No fóra inconcebible que en *Anàs* hi hagués algun lligam llunyà amb el bc. *antz* 'cabra', però ho descarto, perquè això hauria de ser en el nivell ibèric pre-basc, i només s'hi arribaria amb hipòtesis incontrolables, molt menys versemblants, i mai susceptibles de convincent demostració, com ho és la present.

¹ Ponsich (que dona aquestes), *Top.* 160, el posa a tort com agregat de Prullans, però és més lluny d'aquest i separat per la vall del Segre; devia induir-l'hi el parònim *Anes*, que aquest sí que és de Prullans. Però CATorras, *Pir. Cat. Cerd.*; GGC, i els Nomencl. CEC; i jo mateix, que hi he estat, el posem entre els de Bellver.

ANAUIR

Veïnat de 400 i tants hab., agregat al mun. i parròquia de Novetlè, rodalia de Xàtiva.

PRON. MOD.: la Fonteta d'*anoçir* a Novetlè (XXXII, 32.17); *Llometa d'anoçir* Novetlè (XXXII, 32.6); les Llometes d'*anoçir* a Xàtiva (XXXII, 18.24). *Anoçir/anoçir* a Canals, com a nom de la font un dels inf. (XXXII, 30.24), i els altres tres inf. m'ho donaren també com a nom del poble (1962).

DOC. ANT. SSiv., p. 78, adoptà la forma *Anabuir*, tot citant també les variants *Alnabuir*, *Annagüir*, *Anabuir* sense documentar ni datar-les; ja tenia esgl. el S. XVI, però el 1570 només amb 15 cases de moriscos,

i havent quedat desert per l'expulsió, fou repoblat (15 veïns) amb carta de 1611. La grafia *Anauir* de SGuarner (1966) resta, doncs, sense confirmació oral ni ben documentada. És clar que si la seva senyora es deia *Margarita Anaguir* en l'a. 1586 (GGRV 448) és perquè aquesta havia pres nom de la seva senyoria.

ETIM. No vaciïem a veure-hi el plural aràbic del mot *naçúra* 'sénia', del qual prové el castellà *noria* (DECH; *nora*, DECat); mot documentat no sols pels arabismes romànics, sinó també en àrab hispànic i magrebí: *RMa naçúra* «tornum» (206a), o sigui la 'sénia giratòria' (amb catúfols i tracció animal; «añoria» *PAlc* (102a16), Dozy, *Suppl.* II, 690a). El plural, tant clàssic com vulgar, era *naçúair* (*RMa* 612.9), car sembla que alguns li desplaçaven un poc el *çain*, però *PAlc* hi omet del tot aquesta glotal: *naguáir*, formant-hi diftong. Diftong que devia sonar *áir*; i els nostres, oint *-éir*, en feren *-ir*, d'acord amb la fonètica hist. cat. (HÈRI > *hir*, *feira* > *fira*, *sofeira* > *sofira*).

El terme d'*Anauir* és ple de llocs d'aigua: ultra l'esmentada *Fonteta d'Anouir*, l'inf. d'allí m'hi anomenava, com a important i immediat al poble, el Pou del Tàtxero (26.24); l'IGC hi marca sis grans basses o sénies al costat; i, 1k5 més al Sud, «la Casa de la Sénia»; avui és país de tarongerar, uns 20 metres elevat damunt el nivell del riu, però hi ha un gran canal o sèquia que passa al llarg de les cases.

Sembla que hem d'atribuir la mateixa etimologia a uns parònims, en els quals s'ha deglutinat la inicial, prenent-la per la preposició locativa *en-*: *Açir* a Carlet (xxx, 178.25); sèquia de *Uçir* a Xeraco (xxxii), i Barranc d'*Oçir* al Real de Montroi (xxxix, 163.22), que pot ser el mateix barranc que continua a Llombai, on tambe vaig sentir.

³⁵ Descartem sense dubtar altres etimologies en què s'ha pensat. La que Asín (*Cont.*-75) atribueix a *Anauir* —*an-nahú*— no és sols inadmissible fonèticament (per la *-r*), sinó deshonest, car aquest mot de l'arrel *nhy* 'inclinat-se', 'entendre (de tal o tal manera)' no significa altra cosa que 'gramàtic', 'gramatical', ni pot haver designat altra idea. Tampoc hi ha relació, com jo havia pensat, amb el nom de l'escriptor egipci *Noçairi*, de l'arrel *nur* 'flor, foc, llum, far': cap derivat d'aquesta arrel no ens explicaria bé la forma i el paper toposemàntic dels NLL estudiats; encara menys ho podríem relligar amb *biçr* 'pou', ni amb *bahr* 'mar' (sempre topariem amb la *b-*) ni amb *nabr* 'riu'.

Del genèric *an-nāçur* 'les sínies' deu venir el nom del carrer d'*Anyor* a St. Mateu Mae. (xxviii, 125.21).

Anaija (*Naija*), V. ape. a AGUJA

ANC-

Inicial comuna a una sèrie de llocs de les muntanyes del Nord i de l'interior del Princ., que semblen tots designar llocs corbats o encauats.

1) ANCOSA, PRON. MOD. *εγκόζα*, Pontons (1928), La Llacuna (1954). *Plana d'~*. És una gran plana alta,